

Аналітична записка

з питань порівняльного законодавства щодо підстав призначення апеляційним судом нового розгляду в суді першої інстанції*

Анотація. В аналітичній записці в порівняльному контексті проаналізовано кримінальне процесуальне законодавство України та дев'яти європейських країн і двох пост-радянських країн на предмет призначення нового розгляду в суді першої інстанції. Охарактеризовано підстави для скасування апеляційним судом (судом апеляційної інстанції) вироку суду першої інстанції та досліджено, які підстави підпадають під категорію «істотні порушення вимог кримінального процесуального закону». З'ясовано спільні й відмінні риси положень Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України)¹ та кримінальних процесуальних законів Німеччини, Болгарії, Сербії, Словаччини, Хорватії, Чехії, Польщі, Естонії, Латвії, Молдови і Грузії. У Додатку 1 представлено порівняльну таблицю щодо підстав скасування судом апеляційної інстанції вироку суду першої інстанції та направлення справи (кримінального провадження) на повторний / новий судовий розгляд у першій інстанції – у розрізі підстав, передбачених статтею 415 КПК України.

I. Вступна частина.

Право кожної особи на звернення до суду, на судовий захист визнані фундаментальними правами, гарантованими в конституційному порядку не лише в Україні, а й у більшості розвинутих держав. Звернення до суду за захистом порушених прав у демократичній країні повинно бути гарантом об'єктивного, повного та всебічного розгляду всіх обставин, що мають юридичне значення, і зрештою – забезпечити винесення законного, обґрунтованого та справедливого рішення. Право на судовий захист відображається в основних засадах судочинства.

Забезпечення права на апеляційний перегляд справи та, у визначених законом випадках, на касаційне оскарження судового рішення є однією із конституційних засад судочинства (п. 8 статті 129 Конституції України), яка відображена й у кримінальному процесуальному законі: забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності (п. 17 статті 7 КПК України); гарантування права на перегляд вироку, ухвали суду, що стосується прав, свобод чи інтересів особи, судом вищого рівня в порядку, передбаченому КПК України, незалежно від того, чи брала така особа участь у судовому розгляді (частина друга статті 24 КПК України); правила судового провадження щодо перегляду судових рішень (розділ V КПК України).

У статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція) гарантується право на доступ до суду, зокрема апеляційного суду (право, що визнається національним законодавством), а також право на справедливий розгляд у суді в розумний термін (рішення у справі

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

«Крістіансен та Тивік Ас проти Норвегії» № 25498/08, п. 51, рішення від 2 травня 2013 р.).

Водночас, право на апеляцію не є абсолютним, про що свідчать і Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року², і Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи № R(95) 5 від 7 лютого 2005 року³.

Відповідно до частини першої статті 407 КПК України суд апеляційної інстанції за наслідками апеляційного розгляду за скаргою на вирок або ухвалу суду першої інстанції має право:

- 1) залишити вирок або ухвалу без змін;
- 2) змінити вирок або ухвалу;
- 3) скасувати вирок повністю чи частково та ухвалити новий вирок;
- 4) скасувати ухвалу повністю чи частково та ухвалити нову ухвалу;
- 5) скасувати вирок або ухвалу і закрити кримінальне провадження;
- 6) скасувати вирок або ухвалу і призначити новий розгляд у суді першої інстанції.

Підставою для скасування або зміни судового рішення при розгляді справи в суді апеляційної інстанції є:

- 1) неповнота судового розгляду;
- 2) невідповідність висновків суду, викладених у судовому рішенні, фактичним обставинам кримінального провадження;
- 3) істотне порушення вимог кримінального процесуального закону;
- 4) неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність.

Підставою для скасування або зміни вироку суду першої інстанції може бути також невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого.

Суд апеляційної інстанції не вправі скасувати виправдувальний вирок лише з мотивів істотного порушення прав обвинуваченого (стаття 409 КПК України).

Оскільки в депутатському зверненні ставиться питання щодо такої підстави скасування або зміни судового рішення при розгляді справи в суді апеляційної інстанції, як істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, а також питання щодо підстав для призначення нового розгляду в суді першої інстанції, слід керуватися статтями 412 і 415 КПК України.

Зокрема, істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону є такі порушення вимог КПК України, які перешкодили чи могли перешкодити суду ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення. При цьому, судове рішення в будь-якому випадку підлягає скасуванню, якщо:

² Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043

³ Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи R (95) 5 від 7 лютого 2005 року. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_153

1) за наявності підстав для закриття судом провадження у кримінальній справі його не було закрито, крім випадків, коли провадження може бути закрито лише за згодою підозрюваного, обвинуваченого, який проти цього заперечував;

2) судові рішення ухвалено незаконним складом суду;

3) судові провадження здійснено за відсутності обвинуваченого, крім випадків, передбачених частиною третьою статті 323 чи статтею 381 цього Кодексу, або прокурора, крім випадків, коли його участь не є обов'язковою;

4) судові провадження здійснено за відсутності захисника, якщо його участь є обов'язковою;

5) судові провадження здійснено за відсутності потерпілого, належним чином не повідомленого про дату, час і місце судового засідання;

б) порушено правила підсудності;

7) у матеріалах провадження відсутній журнал судового засідання або технічний носій інформації, на якому зафіксовано судові провадження в суді першої інстанції (частина друга статті 412 КПК України).

Суд апеляційної інстанції скасовує вирок чи ухвалу суду і призначає новий розгляд у суді першої інстанції, якщо:

1) встановлено порушення, передбачені пунктами 2, 3, 4, 5, 6, 7 частини другої статті 412 КПК;

2) в ухваленні судового рішення брав участь суддя, якому було заявлено відвід на підставі обставин, які очевидно викликали сумнів у неупередженості судді, і заяву про його відвід визнано судом апеляційної інстанції обґрунтованою;

3) судові рішення ухвалено чи підписано не тим складом суду, який здійснював судовий розгляд.

Варто звернути увагу, що одним із основоположних аспектів верховенства права є принцип юридичної визначеності (рішення у справі «Брумареску проти Румунії», заява № 28342/95, п. 61, ЄСПЛ 1999-VII). Юридична визначеність передбачає дотримання принципу *res judicata*, тобто принципу остаточності рішень. Жодна зі сторін не має права вимагати перегляду остаточного й обов'язкового рішення лише з метою повторного розгляду справи та її нового вирішення. Повноваження судів вищих інстанцій щодо перегляду *мають здійснюватися для виправлення судових помилок і недоліків правосуддя, але не для здійснення нового судового розгляду*. Перегляд не повинен розглядатися як прихований засіб оскарження, а сама можливість існування двох точок зору на один предмет не є підставою для повторного розгляду. Відступ від цього принципу може бути виправданим лише тоді, коли він зумовлений особливими й непереборними обставинами (див. рішення у справі «Рябих проти Росії» (*Ryabykh v. Russia*), заява № 52854/99, п. 52, ЄСПЛ 2003-IX).

Згідно із статистичними даними, наведеними у звітах судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку кримінального провадження⁴: у 2021 році кількість переглянутих судами апеляційних інстанцій вироків

⁴ URL: https://if.court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvitnist_21; https://if.court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2022

становила 12561, із них скасовано із призначенням нового судового розгляду 1306, що дорівнює 10,3 %; із переглянутих 12752 ухвал – скасовано із призначенням нового судового розгляду 1863 (14,6 %). У 2022 році переглянуто 8801 вирок і скасовано із призначенням нового судового розгляду 927 (10,5 %); переглянуто 9671 ухвалу і скасовано 1294 (13,3 %). При цьому, скасовано вироків із закриттям кримінального провадження: у 2021 р. – 547; у 2022 р. – 412; ухвалено апеляційними інстанціями нових вироків: у 2021 р. – 1616; у 2022 р. – 1035.

II. Основна частина.

Країни континентальної системи права мають спільні й відмінні риси щодо повноважень суду апеляційної інстанції у контексті направлення кримінального провадження на повторний / новий розгляд до суду першої інстанції.

Зокрема, проведеним аналізом встановлено таке.

Країни, кримінальне процесуальне законодавство яких передбачає направлення апеляційною інстанцією провадження на новий (повторний) судовий розгляд судом першої інстанції.

Німеччина.

Кримінальний процесуальний кодекс Німеччини⁵ передбачає виключний перелік випадків, коли рішення суду першої інстанції (у разі подання апеляційної скарги з питань права) скасовується з ухваленням нового рішення або залишається без змін. В інших випадках справа передається на новий розгляд до суду, рішення якого скасоване (стаття 354).

При скасуванні вироку виключно через порушення закону, що має місце при його застосуванні до висновків, на яких ґрунтується вирок, суд, який розглядає апеляцію з питань права, сам вирішує справу по суті, якщо без подальшого обговорення фактів вирок має бути у формі виправдувального вироку, закриття справи або призначення обов'язкового покарання, або якщо суд, який розглядає апеляцію з питань права, за клопотанням прокуратури визнає обґрунтованим передбачене законом мінімальне покарання або звільнення від призначення покарання (частина перша статті 354).

354: (1a) У разі порушення закону лише в частині оцінки правових наслідків правопорушення суд, який розглядає апеляцію з питань права, може не скасувати оскаржуване судове рішення, якщо застосовані правові наслідки є адекватними. За клопотанням прокуратури суд, який розглядає апеляцію з питань права, може пом'якшити правові наслідки, якщо це необхідно.

(1b) Якщо суд, який розглядає апеляцію з питань права, скасовує вирок виключно через порушення закону при призначенні покарання за сукупністю вироків (статті 53, 54 і 55 Кримінального кодексу), це може бути зроблено за умови, що наступне судове рішення про призначення покарання за сукупністю вироків повинно бути прийнято відповідно до статей 460 і 462. ...

(2) У всіх інших випадках справа передається на розгляд до іншого відділення або палати суду, рішення якого скасовується, або до іншого суду того

⁵ German Code of Criminal Procedure. On 7 April 1987. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stpo/englisch_stpo.html

ж рангу, розташованого в тій самій землі. У справах, в яких рішення в першій інстанції було прийнято вищим судом, справа передається на розгляд іншої колегії того ж суду.

Суд, який розглядає скаргу з питань права, також зобов'язаний діяти відповідно до статті 354 при скасуванні судового рішення на тій підставі, що під час ухвалення рішення застосовувалася правова норма, відмінна від тієї, яка діє під час ухвалення оскаржуваного рішення.

Болгарія.

Суд апеляційної інстанції може скасувати рішення суду першої інстанції та направити справу на новий розгляд як до прокурора (тобто на етап досудового розслідування (провадження)), так і до суду першої інстанції (стаття 334 Кримінального процесуального кодексу Болгарії⁶ (далі – КПК Болгарії)).

Підставою для направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції відповідно до статей 335, 348 Кримінального процесуального кодексу Болгарії є *істотне порушення* процесуальних норм, при умові, що воно не може бути виправлене судом апеляційної інстанції і якщо: 1) таке порушення призвело до обмеження процесуальних прав сторін та не було усунуто; 2) відсутнє обґрунтування або протокол судового засідання першої інстанції чи попереднього розгляду апеляційної інстанції; 3) вирок або ухвала винесені нелегітимним складом суду; 4) при ухваленні вироку або ухвали була порушена таємниця нарадчої кімнати.

Отже, стаття 348 КПК Болгарії (частина третя) називає чотири випадки істотного порушення процесуального закону й визначає, що процесуальне порушення, яке не може бути усунуто при новому розгляді справи, не є підставою для скасування вироку.

У випадках, передбачених частиною 3 статті 348, апеляційний суд скасовує вирок і направляє справу на новий розгляд до першої інстанції, якщо *тільки він сам не може усунути допущені порушення або їх не можна уникнути при новому розгляді справи* (частина друга статті 335 КПК Болгарії). При повторному виникненні умов, передбачених частиною другою статті 335 КПК Болгарії, апеляційний суд *не повертає справу на новий розгляд, а вирішує її по суті*.

Апеляційний суд не може скасувати вирок, ухвалені на підставі пункту 2 частини (1), або скасувати виправдувальний вирок, винесений на підставі частини (2), якщо до нього не додається протест прокурора або апеляція відповідно приватного заявника або приватного обвинувача (частина четверта статті 335 КПК Болгарії).

Апеляційний суд скасовує вирок і повертає справу *прокурору*, якщо буде встановлено, що злочин, за який було порушено провадження на підставі скарги приватного заявника (приватне обвинувачення), є публічно караним (частина перша статті 335 КПК Болгарії).

⁶ CRIMINAL PROCEDURE CODE: In force from 29.04.2006 URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF\(2019\)034-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF(2019)034-e)

Сербія.

Кримінальний процесуальний кодекс Сербії⁷ (далі – КПК Сербії) передбачає прийняття судом апеляційної інстанції рішення про направлення кримінального провадження на новий розгляд до суду першої інстанції (стаття 455): суд другої інстанції може на засіданні колегії суддів або за результатами попереднього судового розгляду: «... (3) задовольнити апеляційну скаргу і скасувати рішення суду першої інстанції з направленням справи на новий розгляд до суду першої інстанції або задовольнити апеляційну скаргу і скасувати рішення суду першої інстанції».

Підстави для направлення кримінального провадження до суду першої інстанції: *істотне порушення вимог кримінального процесуального закону* внаслідок неправильного чи неповного встановлення обставин, зазначених в апеляційній скарзі (стаття 458).

Апеляція може бути подана у зв'язку з: 1) істотними порушеннями положень кримінального процесу; 2) порушеннями кримінального закону; 3) неправильним або неповним встановленням фактів; 4) рішенням про застосування кримінального покарання та іншими рішеннями (стаття 437).

Відповідно до статті 458 КПК Сербії суд другої інстанції задовольняє апеляційну скаргу і скасовує вирок суду першої інстанції з направленням справи на новий судовий розгляд, якщо встановить істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, крім випадків, передбачених частиною першою статті 459 цього Кодексу, або якщо визнає, що внаслідок неправильного чи неповного встановлення обставин, зазначених в апеляційній скарзі, необхідно призначити новий судовий розгляд у суді першої інстанції.

Суд другої інстанції може призначити новий основний розгляд в суді першої інстанції у повністю зміненому складі суду.

Суд другої інстанції може також частково скасувати рішення суду першої інстанції, якщо певні частини рішення можуть бути відокремлені без шкоди для правильного вирішення справи.

Істотне порушення кримінального процесуального закону відповідно до статті 438 КПК Сербії має місце, якщо:

1) закінчився строк давності притягнення до кримінальної відповідальності або кримінальне переслідування виключається у зв'язку з амністією чи помилуванням, або справу вже остаточно вирішено, або існують інші обставини, які остаточно виключають кримінальне переслідування;

2) вирок ухвалено судом із порушенням правил підсудності, за винятком випадків, коли вирок щодо кримінального правопорушення, яке підсудне суду нижчої інстанції, ухвалено судом вищої інстанції, який є безпосередньо вищим за рівнем;

3) суд був неналежним чином сформований або якщо в ухваленні вироку брав участь суддя чи народний засідатель, який не брав участі в основному судовому засіданні або якому було заявлено відвід остаточною рішенням;

⁷ Criminal Procedure Code of the Republic of Serbia of 25 May 2006. URL: <https://www.mpravde.gov.rs/files/CRIMINAL%20PROCEDURE%20CODE%20%202019.pdf>

4) в основному судовому засіданні брав участь суддя чи народний засідатель, якому мав бути заявлений відвід;

5) основне судове засідання відбулося за відсутності осіб, присутність яких на основному судовому засіданні є обов'язковою, або якщо обвинуваченому, захиснику, потерпілому чи приватному обвинувачу всупереч його / її клопотанню було відмовлено у праві користуватися рідною мовою під час основного судового засідання та стежити за ходом основного судового засідання рідною мовою;

б) громадськість не була допущена на основне судове засідання всупереч цьому Кодексу;

7) суд порушив вимоги кримінального процесуального закону щодо наявності обвинувачення уповноваженого прокурора або санкції компетентного органу;

8) судове рішення не вирішило в повному обсязі предмет обвинувачення;

9) судове рішення вийшло за межі обвинувачення;

10) судове рішення порушило вимоги статті 453 цього Кодексу;

11) стислий виклад судового рішення є незрозумілим.

Істотне порушення кримінально-процесуальних норм також має місце, якщо:

1) судове рішення ґрунтується на доказах, на яких відповідно до положень цього Кодексу воно не може ґрунтуватися, крім випадків, коли з огляду на інші докази очевидно, що таке саме судове рішення було б ухвалено й за відсутності цих доказів;

2) спрощене судове рішення суперечить саме собі або мотиви судового рішення суперечать спрощеному судовому рішення; якщо судове рішення не має мотивів або в ньому не наведено мотивів щодо фактів, які є предметом доказування, або ці мотиви є абсолютно незрозумілими чи суттєво суперечливими; якщо щодо фактів, які є предметом доказування, існує суттєва суперечність між тим, що зазначено в мотивувальній частині рішення про зміст протоколів або стенограм показань, наданих у провадженні, та самими протоколами або стенограмами, і з цих причин неможливо перевірити, чи є рішення законним і обґрунтованим;

3) під час основного судового розгляду суд не застосував або неправильно застосував якусь норму цього Кодексу, і це мало вирішальне значення для ухвалення законного й обґрунтованого судового рішення.

У сербському кримінальному провадженні існують виключення, коли *суд не направляє справу на новий розгляд*, навіть якщо має місце істотне порушення процесуальних норм (стаття 459 КПК Сербії). Зокрема, це стосується порушень, передбачених пунктами 1), 7), 9) і 10) частини першої статті 438 КПК Сербії, а також випадків неправильного застосування кримінального закону.

Словаччина.

Кримінальний процесуальний кодекс Словаччини⁸ передбачає можливість передачі справи на розгляд першої інстанції (стаття 257) у разі, якщо

⁸ Code of Criminal Procedure. URL: https://www.imolin.org/doc/amlid/Slovakia_Code_Criminal_Procedure.pdf

кримінальне провадження було розглянуто некомпетентним судом (стаття 222) і суд першої інстанції, який розглянув кримінальне провадження, повинен був сам передати справу до іншого суду/органу, але не зробив цього. Також суд апеляційної інстанції повертає справу для повторного розгляду судом першої інстанції, якщо після скасування оскаржуваного судового рішення або його частини виникає потреба в ухваленні нового рішення. Якщо помилка полягає лише у відсутності вироку в оскаржуваному рішенні або якщо рішення є неповним, то апеляційний суд повертає справу до суду першої інстанції, не скасовуючи рішення, а лише наказуючи ухвалити відсутній вирок або доповнити неповний вирок (стаття 259).

Якщо справа не була підсудна суду, що ухвалив вирок у першій інстанції, суд апеляційної інстанції зобов'язаний передати справу на розгляд компетентного суду. Однак суд зобов'язаний винести ухвалу, якщо йдеться лише про територіальну некомпетентність і обвинувачений її не оспорує; суд також зобов'язаний винести ухвалу, якщо справа має бути передана до суду того ж типу, але нижчої інстанції. Суд, якому справа була передана судом вищої інстанції, не може передати справу на розгляд іншого суду, за винятком випадків, коли між тим істотно змінилися фактичні обставини, що підлягають оцінці компетентності (стаття 222).

Відповідно до статті 259:

– суд апеляційної інстанції вирішує справу з винесенням постанови лише в тому випадку, якщо нове рішення може бути ухвалене на підставі встановлених обставин справи, які були правильно встановлені в оскаржуваному рішенні та/або доповнені доказами, отриманими в суді апеляційної інстанції. Апеляційний суд змінює оскаржуване судове рішення на шкоду підсудному лише за апеляцією прокурора, поданою на шкоду підсудному, а у вирокі про відшкодування шкоди – також за апеляцією потерпілої сторони, яка реалізує право на відшкодування шкоди;

– сам апеляційний суд не може: а) визнати підсудного винним у вчиненні діяння, від якого він був виправданий в оскаржуваному вирокі; б) визнати підсудного винним у вчиненні більш тяжкого кримінального правопорушення, ніж те, за яке він був би визнаний винним в оскаржуваному вирокі судом першої інстанції.

Хорватія.

Кримінальний процесуальний кодекс Хорватії⁹ передбачає направлення кримінального провадження до суду першої інстанції на новий розгляд та для ухвалення нового рішення (стаття 401).

Підстави: істотне порушення кримінального процесуального закону, якщо через помилково й неповно встановлені фактичні обставини справи необхідно провести новий судовий розгляд у суді першої інстанції (стаття 405). Перелік

⁹ Criminal procedure act of 14 March 2003. In the Official Gazette no. 62/2003. URL: https://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/Legislation__Criminal-Procedure-Act.pdf

випадків, коли порушення процесуального закону є істотним, наведено у статті 384. Також частина 6 статті 461 передбачає випадок, коли суд апеляційної інстанції звертає увагу на порушення процесуальних норм (копія судового рішення не була виготовлена і вручена у строки, визначені Актом; відсутній звукозапис).

Суд другої інстанції може на засіданні колегії суддів або під час судового розгляду залишити апеляційну скаргу без задоволення як несвоєчасну або недопустиму, відхилити апеляційну скаргу як необґрунтовану й залишити в силі рішення суду першої інстанції, або *скасувати це рішення і направити справу до суду першої інстанції на новий розгляд та ухвалення нового рішення*, або переглянути рішення суду першої інстанції (стаття 401).

Суд другої інстанції може призначити новий розгляд справи в суді першої інстанції в абсолютно іншому складі суду.

Суд другої інстанції може лише частково переглянути вирок суду першої інстанції, якщо окремі частини вироку можуть бути відокремлені без шкоди для правильності судового рішення.

Відповідно до статті 384 *істотне* порушення положень кримінального процесу має місце, якщо:

1) суд утворено не відповідно до закону або суддя чи народний засідатель, який не брав участі в судовому розгляді або який був дискваліфікований остаточно рішенням, брав участь у винесенні судового рішення;

2) суддя або народний засідатель, який брав участь у судовому розгляді, підлягали відводу (повинні були бути дискваліфіковані);

3) судовий розгляд відбувався за відсутності особи, явка якої в судовому засіданні була обов'язковою або якщо особі (обвинуваченому, захиснику та ін.) було відмовлено у праві користуватися своєю мовою під час судового засідання (стаття 7);

4) у судовому засіданні було порушено закон щодо відкритого судового розгляду;

5) судом порушено положення закону, пов'язані із пред'явленням обвинувачення уповноваженим прокурором;

6) вирок постановлено судом із порушенням правил підсудності;

7) суд своїм вирокком не повністю вирішив позовні вимоги;

8) особа, яка не визнавала свою провину, була допитана в якості обвинуваченого;

9) рішення суду перевищує обвинувачення;

10) резолютивна частина рішення є незрозумілою, суперечить сама собі або суперечить викладеним мотивам судового рішення; якщо рішення не містить мотивів або наведені обставини як докази є суперечливими.

Істотним порушенням кримінального процесуального закону є використання у кримінальному провадженні недопустимих доказів (§ 2 статті 9).

Істотне порушення положень кримінального процесуального закону також має місце, якщо суд у ході підготовки до судового розгляду, або в ході судового

розгляду, або при наданні судового рішення не застосовує чи неправильно застосовує будь-які положення цього Закону або порушує право на захист під час судового розгляду, якщо це впливає або могло вплинути на прийняття судового рішення.

Істотне порушення кримінально-процесуальних норм, на яке суд другої інстанції звертає увагу, має місце, якщо копія судового рішення не була виготовлена і вручена у строки, зазначені в частині 7 статті 460 цього Закону, або якщо всупереч положенням частини 9 статті 460 не було зроблено стенограму звукозапису судового засідання (стаття 461).

На апеляційний суд згідно з частиною першою статті 407 покладається обов'язок розглянути апеляційну скаргу, якщо судом першої інстанції правильно встановлені факти, але призначене покарання не відповідає тяжкості злочину, а також беручи до уваги стан справи у випадку порушень, зазначених у пунктах 5, 9 і 10 частини першої статті 384 цього Закону.

Чехія.

Кримінальний процесуальний кодекс Чехії¹⁰ передбачає можливість направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції, якщо після скасування оскаржуваного судового рішення або його частини необхідно ухвалити нове рішення у справі (стаття 258). Однак це можливо лише в тому випадку, якщо помилка не може бути виправлена під час відкритого судового засідання, особливо якщо встановлені фактичні обставини справи є недостатніми, внаслідок чого необхідно провести повторний судовий розгляд або широке та складне дослідження для доповнення доказів (стаття 259).

Відповідно до статті 258 суд апеляційної інстанції скасовує оскаржуване судове рішення: а) за істотні помилки провадження, зокрема через порушення положень такого провадження, які повинні були забезпечити з'ясування обставин справи або право на захист, якщо вони могли вплинути на правильність і законність оскаржуваної частини судового рішення, б) за помилки в судовому рішенні, зокрема за неясність або неповноту фактичних даних, що стосуються оскаржуваної частини судового рішення, або через те, що суд не розглянув усі обставини цієї частини, що мають значення для прийняття рішення, с) у разі виникнення сумнівів у правильності фактичних даних, що стосуються оскаржуваної частини судового рішення, з'ясування яких потребує повторного доказування або подання додаткових доказів, а їх подання до суду апеляційної інстанції означало б підміну роботи суду першої інстанції, d) у разі порушення положень Кримінального кодексу в оскаржуваній частині судового рішення, e) якщо призначене покарання в оскаржуваній частині судового рішення є неадекватним, f) якщо рішення щодо заявленої вимоги потерпілої особи в оскаржуваній частині судового рішення є неправильним.

Якщо лише частина оскаржуваного рішення є помилковою й може бути відокремлена від решти, суд апеляційної інстанції скасовує рішення в цій

¹⁰ Code of criminal procedure of the Czech Republic. Act No.141/1961. URL: https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res/document/cze/code-of-criminal-procedure-of-the-czech-republic_html/Code_of_Criminal_Procedure_of_the_Czech_Republic.pdf

частині; однак якщо він скасовує, навіть тільки частково, обвинувальний висновок, завжди скасовується весь висновок про покарання, а також інші висновки, які ґрунтуються на обвинувальному висновку.

За правилами статті 259 апеляційний суд може вирішити справу самостійно шляхом ухвалення рішення лише в тому випадку, якщо можна ухвалити нове рішення на підставі фактів, які були правильно встановлені в оскаржуваному рішенні, а згодом доповнені або змінені на підставі доказів, представлених в апеляційному суді.

Польща.

У Кримінальному процесуальному кодексі¹¹ Польщі (далі – КПК Польщі) є положення про повторний / новий розгляд оскаржуваного провадження судом першої інстанції.

Питання апеляційного провадження регулюються статтями 454–458 КПК Польщі. Відповідно до приписів статті 456 апеляційний суд вправі залишити рішення суду першої інстанції в силі, скасувати або змінити рішення. При цьому, підстави для скасування рішень суду першої інстанції у главі 49 КПК Польщі не передбачені. Водночас, у загальних положеннях щодо здійснення апеляційного оскарження є норми, які визначають підстави для повторного судового розгляду.

Зокрема, у § 2 статті 437 закріплено, що апеляційний суд змінює оскаржуване рішення, постановляючи інше по суті, або скасовує його й закриває провадження у справі; або скасовує рішення та направляє справу на новий розгляд до суду першої інстанції. Скасувати рішення та направити справу на новий розгляд можна лише у випадках, зазначених у § 1 статті 439, статті 454.

У § 1 статті 439 перераховані підстави для скасування судового рішення апеляційним судом і повернення провадження на повторний судовий розгляд у першу інстанцію. Такі підстави не називаються «істотними», проте незалежно від меж апеляції та висунутих обвинувачень, впливу порушення закону на зміст рішення апеляційний суд скасовує оскаржуване рішення, якщо:

1) в ухваленні рішення брала участь неуповноважена особа або особа, якій заявлено відвід на підставі статті 40;

2) судові рішення ухвалено неналежним складом суду (суд був неналежним чином укомплектований або хтось із його членів був відсутній);

3) порушено правила підсудності (загальний суд виніс рішення у справі, підсудній спеціальному суду, або спеціальний суд виніс рішення у справі, підсудній загальному суду);

4) суд нижчої інстанції виніс рішення у справі, яка належить до юрисдикції суду вищої інстанції;

5) неправильне застосування кримінального закону;

6) рішення прийнято з порушенням правила більшості голосів або не підписано будь-якою з осіб, залучених до його ухвалення;

7) у змісті судового рішення є суперечності, що перешкоджають його виконанню;

¹¹ Code of Criminal Procedure: Act of 6 June 1997. URL: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/f6/Polish%20CPC%201997_am%202003_en.pdf; Kodeks Postepowania Karnego. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19970890555>

8) ухвалено судове рішення відносно особи, щодо якої вже є рішення про закриття провадження з тих самих підстав;

9) є одна із обставин, що виключає кримінальне провадження (17 § 1 пункти 5, 6, 8–11);

10) судове провадження здійснено за відсутності захисника, якщо його участь є обов'язковою;

11) справа розглядалася за відсутності обвинуваченого, присутність якого була обов'язковою.

Згідно з § 2 статті 437 скасування судового рішення з підстав, зазначених у пунктах 9–11 § 1, може відбуватися лише на користь обвинуваченого.

Стаття 454. § 1. Суд апеляційної інстанції не вправі засудити обвинуваченого, який був виправданий при розгляді справи в суді першої інстанції, або щодо якого провадження в суді першої інстанції було закрито чи умовно закрито.

§ 2. Суд апеляційної інстанції може призначити обвинуваченому більш суворе покарання у вигляді позбавлення волі лише тоді, коли суд не змінює встановлення фактів, покладених в основу оскаржуваного судового рішення.

§ 3. Суд апеляційної інстанції не вправі посилити покарання у виді позбавлення волі, призначивши обвинуваченому покарання у виді 25 років позбавлення волі або довічного позбавлення волі.

Відповідно до статті 455 суд апеляційної інстанції виправляє неправильну правову кваліфікацію, не змінюючи встановлення фактів, незалежно від обсягу апеляційної скарги та наведених у ній заперечень. Зміна правової кваліфікації у спосіб, що завдає шкоди обвинуваченому, може бути здійснена лише тоді, коли апеляційна скарга була подана як апеляція, що завдає шкоди обвинуваченому.

Естонія.

Кримінальний процесуальний кодекс Естонії¹² (далі – КПК Естонії) передбачає направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції (§ 340) та на етап досудового розслідування (§ 341-1 – до прокуратури). Підстави для направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції – *істотне* порушення кримінально-процесуального закону (§§ 341, 341-1, 339).

Згідно з § 337 КПК Естонії:

(2) Окружний суд може постановою:

1) скасувати вирок суду й закрити кримінальне провадження з підстав, що виключають кримінальне провадження відповідно до пунктів 2) – 6) частини 1 статті 199 цього Кодексу;

2) скасувати судове рішення повністю або частково й направити кримінальну справу на новий розгляд до суду першої інстанції;

3) скасувати судове рішення, винесене в порядку мирової угоди, повністю і направити кримінальну справу до прокуратури.

Відповідно до § 341:

¹² Code of Criminal Procedure. Passed 12.02.2003 RT I 2003, 27, 166. URL: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013093/consolide>

(1) Якщо окружний суд встановить істотне порушення кримінально-процесуального закону, передбачене пунктами 1) – 5) або 9) – 10) частини першої ст. 339 цього Кодексу, він скасовує судове рішення і повертає кримінальну справу до окружного суду на новий розгляд в іншому складі суду.

(2) Якщо окружний суд встановить істотне порушення кримінально-процесуального закону, передбачене пунктами 6) – 8) або 11) частини першої статті 339 цього Кодексу, він скасовує вирок і повертає кримінальну справу на новий розгляд до окружного суду в тому ж або іншому складі суду.

(3) Якщо окружний суд встановить істотне порушення кримінально-процесуального закону, передбачене пунктом 12) частини першої статті 339 або частиною другою статті 339 цього Кодексу, яке не може бути усунуте в апеляційному порядку, він скасовує судове рішення і направляє кримінальну справу на новий розгляд до окружного суду в тому ж або іншому складі суду.

(4) Окружний суд при направленні кримінальної справи на новий розгляд до повітового суду визначає, в якій частині необхідно доповнити або повторити судовий розгляд в повітовому суді. Якщо істотне порушення кримінально-процесуального закону стосується лише ухвалення судового рішення, районний суд направляє кримінальну справу до окружного суду для ухвалення нового судового рішення. Незалежно від того, що зазначено в ухвалі окружного суду, окружний суд при новому розгляді кримінальної справи виконує додаткові процесуальні дії, необхідні, на думку суду, для вирішення кримінальної справи.

(5) Якщо окружний суд скасував вирок тільки на підставі апеляції обвинуваченого або захисника, суд першої інстанції може при новому розгляді кримінальної справи визнати обвинуваченого винним у вчиненні більш тяжкого кримінального правопорушення, але не може призначити обвинуваченому більш суворе покарання, ніж покарання, призначене за скасованим вирокіом суду першої інстанції. У випадку, зазначеному в попередньому реченні, суд не може застосувати до обвинуваченого будь-які інші правові наслідки, які погіршили б становище обвинуваченого порівняно зі скасованим вирокіом суду першої інстанції.

(6) Якщо однією з підстав для скасування судового рішення окружним судом була апеляція прокуратури або потерпілого, в якій ставилося питання про погіршення становища обвинуваченого, суд першої інстанції може погіршити становище обвинуваченого при повторному розгляді кримінальної справи. Суд першої інстанції може при новому розгляді кримінальної справи погіршити становище обвинуваченого навіть у тому випадку, якщо про це було заявлено клопотання в апеляції прокуратури або потерпілого, і якщо районний суд не зміг оцінити причини погіршення становища обвинуваченого при направленні кримінальної справи на новий судовий розгляд.

Порушення кримінально-процесуального закону є істотним (стаття 339), якщо:

- 1) рішення у кримінальній справі ухвалено незаконним складом суду;

2) кримінальна справа розглянута за відсутності обвинуваченого, хоча участь обвинуваченого в розгляді справи є обов'язковою;

3) судовий розгляд проводиться без участі захисника, хоча участь захисника є обов'язковою;

4) судовий розгляд проводиться без участі прокурора, хоча участь прокурора є обов'язковою;

5) при ухваленні судового рішення порушується таємниця наради суддів;

6) судові рішення підписано не всіма членами судової колегії;

7) судові рішення не містять мотивів ухвалення рішення;

8) висновки, викладені у висновку судового рішення, не відповідають фактичним обставинам, встановленим щодо предмета доказування;

9) кримінальна справа розглядається без участі перекладача;

10) не ведеться протокол судового засідання, за винятком справ, що розглядаються в порядку спрощеного провадження;

11) члени судової колегії окружного суду, які розглядають кримінальну справу в загальному порядку, беруть участь до ухвалення судового рішення у справі, що розглядається, в судовому розгляді іншої кримінальної справи, направленої до суду в загальному порядку без відповідних підстав;

12) у судовому засіданні порушено принцип справедливого й рівноправного судочинства.

Суд може визнати істотним будь-яке інше порушення кримінального процесуального закону, якщо воно призвело або може призвести до ухвалення незаконного або необґрунтованого судового рішення.

Латвія.

Кримінальний процесуальний закон (кодекс) Латвії¹³ передбачає можливість скасування рішення суду першої інстанції та направлення кримінального провадження на новий розгляд (стаття 563).

Підстави: порушення положень Кримінального процесуального кодексу, які тягнуть за собою скасування вироку, або інше *істотне* порушення цього Закону, яке суд апеляційної інстанції не може усунути самостійно без порушення права обвинуваченого на захист (стаття 566). При цьому глава 53 Кодексу, яка регулює апеляційний перегляд кримінального провадження, не містить чітких вказівок, у разі яких саме порушень судові рішення підлягає скасуванню. Однак відповідні положення містяться у статті 575 Закону, яка розміщена у главі 54, що регулює касаційний перегляд кримінального провадження.

Відповідно до статті 563 в усному провадженні суд апеляційної інстанції постановляє одну з таких ухвал: ...

(5) *скасувати постанову суду першої інстанції повністю або в частині й направити кримінальну справу на новий розгляд до суду першої інстанції.*

(11) У письмовому провадженні суд апеляційної інстанції приймає одне з таких рішень: ...

¹³ Criminal Procedure Law. 20.04.2005. URL: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/107820-criminal-procedure-law>

3) скасувати ухвалу суду першої інстанції повністю або частково й *направити кримінальну справу на новий судовий розгляд до суду першої інстанції*;

4) скасувати вирок суду першої інстанції в частині, що стосується застосованого відшкодування шкоди, конфіскації або повернення майна, набутого злочинним шляхом, процесуальних витрат, речових доказів, й ухвалити в цій частині новий вирок *або направити справу на новий судовий розгляд до суду першої інстанції*.

Якщо при розгляді справи суд апеляційної інстанції встановить порушення цього Закону, які тягнуть за собою скасування вироку, або інше істотне порушення цього Закону, яке він не може усунути самостійно без порушення права обвинуваченого на захист, такий суд у будь-який момент судового розгляду справи, заслухавши думку учасників судового провадження, ухвалює рішення про скасування вироку суду першої інстанції повністю або в окремій його частині й направлення справи на новий судовий розгляд до суду першої інстанції (стаття 566).

Істотними порушеннями кримінального процесуального закону, які тягнуть за собою скасування судового рішення, є такі (стаття 575):

- 1) суд розглянув справу в незаконному складі;
- 2) не були дотримані обставини, що виключають участь судді в розгляді кримінальної справи;
- 3) справу розглянуто за відсутності обвинуваченого або осіб, які беруть участь у справі, якщо участь обвинуваченого й таких осіб є обов'язковою відповідно до цього Закону;
- 4) було порушено право обвинуваченого користуватися мовою, яку він розуміє, та користуватися допомогою перекладача;
- 5) обвинуваченому не було надано можливості виступити із захисною промовою або не було надано можливості виступити з останнім словом;
- 6) у справі відсутній протокол судового засідання, якщо ведення такого протоколу є обов'язковим;
- 7) при ухваленні судового рішення була порушена таємниця судового засідання;
- 8) справа розглянута без перевірки доказів, без урахування умов, передбачених статтею 499 цього Закону.

Істотним порушенням цього Закону може бути визнано видалення обвинуваченого або потерпілого із зали судового засідання, якщо воно було безпідставним, істотно обмежило процесуальні права цих осіб і, як наслідок, призвело до ухвалення незаконного рішення.

Істотними порушеннями цього Закону можуть бути визнані й інші порушення, що призвели до винесення незаконного рішення.

Молдова.

Кримінальний процесуальний кодекс Молдови¹⁴ передбачає виключні випадки перегляду кримінальної справи судом першої інстанції при скасуванні вироку апеляційною інстанцією.

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 415 Кодексу справа направляється на повторний судовий розгляд лише у випадках, коли: підсудний не був викликаний в суд, йому не було забезпечено право на захист, право на перекладача або якщо не дотримано положення статей 33–35 цього Кодексу (положення щодо відводу судді).

У деяких країнах пострадянського простору *відсутня* можливість повернення справи на повторний / новий судовий розгляд у першій інстанції апеляційним судом. Наприклад, у *Грузії*.

Згідно з Кримінально-процесуальним кодексом Грузії¹⁵ (стаття 298) апеляційний суд ухвалює вирок, яким: скасовує обвинувальний вирок суду першої інстанції та ухвалює виправдувальний вирок; скасовує виправдувальний вирок і ухвалює обвинувальний вирок; вносить зміни до вироку суду першої інстанції; залишає вирок суду першої інстанції без змін, а апеляційну скаргу без задоволення.

III. Висновки.

Апеляційна інстанція в Україні на законодавчому рівні наділена повноваженнями щодо скасування вироку суду першої інстанції із призначенням нового судового розгляду. При цьому, встановлено вичерпний перелік підстав для призначення нового розгляду в суді першої інстанції.

У практичній площині найпоширенішою підставою для нового розгляду є пункт 1 частини першої статті 415 КПК України, пов'язаний зі встановленням апеляційною інстанцією істотних порушень вимог кримінального процесуального закону.

У кримінальних процесуальних законах десяти із одинадцяти досліджених країн передбачено можливість апеляційного суду (апеляційної інстанції) скасовувати рішення (вирок) суду першої інстанції і направляти справу (кримінальне провадження) на новий (повторний) судовий розгляд до суду першої інстанції.

У законах більшості країн вживається терміносистема «істотні порушення кримінального процесуального закону (кодексу)» (окрім Німеччини та Польщі), і такі порушення визнаються підставою для скасування вироку й направлення провадження на повторний судовий розгляд. Перелік істотних порушень кримінального процесуального закону в цілому є однаковим (із тією чи іншою деталізацією випадків). Найменше підстав для повернення справи на повторний судовий розгляд у першій інстанції міститься в КПК Молдови і КПК Словаччини, а найбільше – в КПК Сербії і КПК Хорватії. Специфічні,

¹⁴ CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ AL REPUBLICII MOLDOVA. Act 14.03.2003 № 122-XV. URL: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30397729

¹⁵ CRIMINAL PROCEDURE CODE OF GEORGIA. Act 09.10.2009. URL: <https://matsne.gov.ge/>

відмінні від інших, риси викладу положень повернення справи на новий судовий розгляд до суду першої інстанції мають КПК Німеччини і КПК Чехії. В останньому під поняття «помилки провадження, зокрема через порушення положень такого провадження» можуть підпадати всі класичні підстави повернення справи на новий / повторний судовий розгляд: порушення правил підсудності, розгляд справи незаконним складом суду, порушення права на захист тощо.

При цьому, у деяких країнах (Болгарія, Сербія, Молдова тощо) встановлюється вичерпний перелік випадків, а в деяких – ні, що допускає судову дискрецію й розширене застосування судового розсуду. У Німеччині передбачаються вичерпні підстави для скасування рішення суду першої інстанції з ухваленням нового рішення або залишення такого рішення без змін. В усіх інших випадках – справа повертається на повторний судовий розгляд у першу інстанцію.

Примітним є те, що, на відміну від КПК України (пункти 3, 4, 5 частини другої статті 412), кримінальне процесуальне законодавство більшості досліджуваних країн не виокремлює розгляд кримінальної справи без участі обвинуваченого, прокурора, потерпілого, захисника. Вживаються терміносистеми широкого змісту, як то: «порушено процесуальні права учасників судового розгляду», «проведено судовий розгляд за відсутності осіб, явка яких є обов'язковою» тощо.

Законодавцем низки країн висувається умова направлення справи на повторний / новий судовий розгляд – якщо суд апеляційної інстанції не в змозі виправити виявлені порушення кримінального процесуального закону (Хорватія, Болгарія, Словаччина, Латвія) або інші умови (Сербія).

У законодавстві більшості країн вказується на те, що повторний судовий перегляд у першій інстанції здійснюється іншим (рівнозначним) складом суду.

У порівняльному контексті найбільше схожих рис щодо скасування рішення суду першої інстанції й повернення апеляційним судом (апеляційною інстанцією) кримінального провадження на новий / повторний судовий розгляд мають КПК України і КПК Болгарії, Хорватії, Естонії та Латвії.

Нетиповою для інших країн є підстава вітчизняного кримінального процесуального закону – «у матеріалах провадження відсутній журнал судового засідання або технічний носій інформації, на якому зафіксовано судові провадження в суді першої інстанції».

Окремі підстави для повторного судового розгляду зарубіжного законодавства властиві й КПК України, але не за статтею 415 «Підстави для призначення нового розгляду в суді першої інстанції», а за приписами інших статей, якими передбачаються підстави для скасування рішення суду першої інстанції, наприклад: за наявності суперечливих доказів, які мають істотне значення для висновків суду, у судовому рішенні не зазначено, чому суд взяв до уваги одні докази і відкинув інші; висновки суду, викладені у судовому рішенні, містять істотні суперечності (пункти 3, 4 частини першої статті 411 КПК України); неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність (стаття 413 КПК України) та ін.

У КПК України відсутнє виокремлення таких підстав для скасування вироку суду першої інстанції (характерних для багатьох країн), як: порушення таємниці наради суддів при ухваленні вироку; порушення права на перекладача. Проте такі обставини можуть підпадати під розуміння істотних порушень вимог кримінального процесуального закону відповідно до частини першої статті 412 КПК України.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

Порівняльна таблиця щодо підстав скасування судом апеляційної інстанції вироку суду першої інстанції та направлення справи (кримінального провадження) на повторний / новий судовий розгляд у першій інстанції¹

№ з/п	Підстави для скасування вироку з направленням справи на новий судовий розгляд у першій інстанції Україна	Болгарія	Сербія	Словаччина	Хорватія	Чехія	Польща	Естонія	Латвія	Молдова
1	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1.	в ухваленні судового рішення брав участь суддя, якому було заявлено відвід	+	+	-	+	-	+	+	+	-
2.	судове рішення ухвалено чи підписано не тим складом суду, який здійснював судовий розгляд	+	-	-	+	-	+	+	+	-
3.	судове рішення ухвалено незаконним складом суду	+	+	+	+	-	+	+	+	-

¹ Законодавче визначення підстав може не співпадати, але є схожим за змістом

4.	судове провадження здійснено за відсутності обвинуваченого або прокурора, крім випадків, визначених законом	+	+	-	+	-	-	+	+	+
5.	судове провадження здійснено за відсутності захисника, якщо його участь є обов'язковою	+	+	-	+	-	+	+	+	+
6.	судове провадження здійснено за відсутності потерпілого, належним чином не повідомленого про дату, час і місце судового засідання	+	+	-	+	-	-	+	+	-
7.	порушено правила підсудності	-	+	+	+	-	+	+	-	-
8.	у матеріалах провадження відсутній журнал судового засідання або технічний носій інформації, на якому зафіксовано судове провадження в суді першої інстанції	+	-	-	+	-	-	+	+	-

9.	наявність інших, відмінних від визначених у КПК України, підстав	+*	+**	+***	+****	+*****	+*****	+*****	+*****	+*****
----	--	----	-----	------	-------	--------	--------	--------	--------	--------

(3) * при ухваленні вироку або ухвали порушена таємниця нарадчої кімнати;

(4) ** закінчився строк давності притягнення до кримінальної відповідальності або кримінальне переслідування виключається у зв'язку з амністією чи помилуванням, або справу вже остаточно вирішено, або існують інші обставини, які остаточно виключають кримінальне переслідування; якщо обвинуваченому, захиснику, потерпілому чи приватному обвинувачу всупереч його / її клопотання було відмовлено у праві користуватися рідною мовою під час основного судового засідання та стежити за ходом основного судового засідання рідною мовою; громадськість не була допущена на основне судове засідання всупереч цьому Кодексу; суд порушив вимоги кримінального процесуального закону щодо наявності обвинувачення уповноваженого прокурора або санкції компетентного органу; судове рішення не вирішило в повному обсязі предмет обвинувачення; судове рішення вийшло за межі обвинувачення; стислий виклад судового рішення є незрозумілим; судове рішення ґрунтується на доказах, на яких відповідно до положень цього Кодексу воно не може ґрунтуватися, крім випадків, коли з огляду на інші докази очевидно, що таке саме судове рішення було б ухвалено і за відсутності цих доказів; спрощене судове рішення суперечить саме собі або мотиви судового рішення суперечать спрощеному судовому рішенню; якщо судове рішення не має мотивів або в ньому не наведено мотивів щодо фактів, які є предметом доказування, або ці мотиви є абсолютно незрозумілими чи суттєво суперечливими; якщо щодо фактів, які є предметом доказування, існує суттєва суперечність між тим, що зазначено в мотивувальній частині рішення про зміст протоколів або стенограм показань, наданих у провадженні, та самими протоколами або стенограмами, і з цих причин неможливо перевірити, чи є рішення законним і обґрунтованим; під час основного судового розгляду суд не застосував або неправильно застосував якусь норму цього Кодексу і це мало вирішальне значення для ухвалення законного й обґрунтованого судового рішення;

(5) *** підстави для повернення справи на новий судовий розгляд доволі загальні: суд апеляційної інстанції повертає справу для повторного розгляду судом першої інстанції, якщо після скасування оскаржуваного судового рішення або його частини виникає потреба в ухваленні нового рішення;

(6) **** якщо через помилково й неповно встановлені фактичні обставини справи необхідно провести новий судовий розгляд у суді першої інстанції; у судовому засіданні було порушено закон щодо відкритого судового розгляду; судом порушено положення закону, пов'язані із пред'явленням обвинувачення уповноваженим прокурором; суд своїм вироком неповністю вирішив позовні вимоги; особа, яка не визнавала

свою провину, була допитана в якості обвинуваченого; рішення суду перевищує обвинувачення; резолютивна частина рішення є незрозумілою, суперечить сама собі або суперечить викладеним мотивам судового рішення; якщо рішення не містить мотивів або наведені обставини як докази є суперечливими; використання у кримінальному провадженні недопустимих доказів; якщо копія судового рішення не була виготовлена і вручена у визначені строки;

(7) ***** істотні помилки провадження, зокрема через порушення положень такого провадження, які повинні були забезпечити з'ясування обставин справи або право на захист, якщо вони могли вплинути на правильність і законність оскаржуваної частини судового рішення; помилки в судовому рішенні, зокрема неясність або неповнота фактичних даних, що стосуються оскаржуваної частини судового рішення; у разі виникнення сумнівів у правильності фактичних даних, що стосуються оскаржуваної частини судового рішення, з'ясування яких потребує повторного доказування або подання додаткових доказів, а їх подання до суду апеляційної інстанції означало б підміну роботи суду першої інстанції; у разі порушення положень Кримінального кодексу в оскаржуваній частині судового рішення, якщо призначене покарання є неадекватним; якщо рішення щодо заявленої вимоги потерпілої особи в оскаржуваній частині судового рішення є неправильним;

(8) ***** неправильне застосування кримінального закону; у змісті судового рішення є суперечності, що перешкоджають його виконанню; ухвалено судові рішення відносно особи, щодо якої вже є рішення про закриття провадження з тих самих підстав; є одна з обставин, що виключає кримінальне провадження;

(9) ***** порушення таємниці наради суддів; судові рішення не містить мотивів ухвалення рішення; висновки, викладені у висновку судового рішення, не відповідають фактичним обставинам, встановленим щодо предмета доказування; кримінальна справа розглядається без участі перекладача;

(10) ***** порушено право обвинуваченого користуватися мовою, яку він розуміє, та користуватися допомогою перекладача; обвинуваченому не надано можливості виступити із захисною промовою або не надано можливості виступити з останнім словом; порушена таємниця судового засідання; справа розглянута без перевірки доказів; видалення обвинуваченого або потерпілого із зали судового засідання;

(11) ***** порушено право обвинуваченого на перекладача.